

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 13-10-39186-ח' נ. ח' ואח'

תיק חיצוני:

בפני: כב' השופטת שושנה שטמר – אב"ד
כב' השופט דר' עדי זרנקין
כב' השופט סארי ג'יוסי

המערער: נ.ח.
ע"י ב"כ עו"ד אמיל נחאס ואח'

נגד

המשיבים: 1. א.ס.ח.
2. ס.ח.ח.
ע"י ב"כ עו"ד אליאס פרח ואח'
3. י.ח.
4. ס.ח.
5. כ.ח.

פסק דין

כב' השופט סארי ג'יוסי:

ערעור על פסק דינו של בית משפט לענייני משפחה בחיפה (כב' השופט בן ציון ברגר, בת"ע 9935-06-11), מיום 7.8.13, בו קיבל בית משפט קמא את בקשת המשיבים מס' 1 ו-2 לביטול צו ירושה מיום 13.12.98 אחר עזבון המנוח-ח' ס' ח' ז"ל (להלן: "המנוח" /או "המצווה"), סבו של המשיב מס' 1 ואביו של המשיב מס' 2, והורה על קיום צוואתו מיום 5.11.94.

רקע

1. צוואה בעדים מיום 5/11/94, שלא נפל בה פגם או חסר בצורתה, כשהמצווה הולך לעולמו ביום 6/8/97. כשנה לאחר פטירת המנוח ומשאישי לא ידע על הצוואה (למעט בנו של המצווה-ס' ז"ל שלא היה בקו הבריאות בעקבות אירוע מוחי שני מ-1997 שהותירו "סיעודי מלא" עד לפטירתו ב-2002), ניתן צו ירושה אחר עזבונו המכריז על יורשיו על פי דין.

בחלוף שנים רבות, ולאחר פטירת עדי הקיום, מגיש הנכד, הוא המשיב מס' 1, ביום 2/3/11, בקשה לביטול צו הירושה משום אותה צוואה שהותיר סבו המנוח ומבקש לקיימה. זה טוען כשאליו מצטרף המשיב מס' 2, כי הצוואה התגלתה אך לאחרונה, ועל כן בקשתו לביטול צו הירושה עומדת בשני התנאים המצטברים שמציב [סעיף 72 לחוק הירושה, התשכ"ה 1965](#) (להלן: "החוק"), הראשון - קיומה של עובדה או טענה שלא הובאו בפני בית המשפט או הרשם טרם מתן הצו, שאילו הובאו לפנייהם קודם, היה בהן כדי לגרום לקבלת צו שונה מזה שניתן, והשני - כי לא היה ניתן להביא אותה עובדה או טענה קודם להגשתה של בקשה זו.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 13-10-39186-ח' נ. ח' ואח'

תיק חיצוני:

1 מנגד, העלה המערער קשת רחבה של טענות כנגד אותה צוואה, החל מהיותה מזויפת; כי
2 עדי הקיום הלכו לעולמם לפני הגשת הבקשה לקיומה ועל כן נבצר ממנו לברר נסיבות עריכתה;
3 המנוח לא הניח אחריו צוואה כלשהי; כי המסמך המתקרא צוואה הוא יציר ידיהם של המשיבים
4 וכי הם השתהו בהגשת בקשתם.

5
6 2. בית משפט קמא קבע, כי המשיבים עמדו בדרישות סעיף 72 לחוק וכי יש להורות על ביטול
7 צו הירושה וזאת נוכח צוואת המנוח אשר נתגלתה. בית משפט קמא המשיך וקבע, כי צוואת המנוח
8 הינה צוואה בעדים אשר עומדת בדרישות [סעיף 20 לחוק הירושה](#), ומשכך, על המערער, הנתבע שם,
9 הטוען כנגד כשרות הצוואה, מוטל הנטל להוכיח טענותיו כשבמלאכה זו הוא נכשל, משלא עלה בידו
10 להוכיח את כל אלה:

- 11
12 א. מעורבות של מי מהצדדים בעריכת הצוואה.
13 ב. כי המנוח לא ידע קרוא וכתוב ועל כן אין זה סביר כי זו צוואתו.
14 ג. כי קיימת סתירה בין הוראות סעיפים 3 ו-4 לצוואה.
15 ד. כי המנוח ס' ז"ל, בנו של המצווה שבמשרדו אותרה הצוואה, מסר בחייו כי המנוח
16 לא ערך צוואה וכי מכתבו של המצווה אל ס' אינו תומך בטענת המשיבים כי ערך
17 צוואה בחייו.

18
19 מייד לאחר קביעותיו אלה של בית משפט קמא, הוא הורה על קיום צוואת המנוח מיום 5/11/94.

20
21 3. יצוין, למען שלמות התמונה והבהרת עמדות הצדדים הניצים, כי המערער כפר לאורך כל
22 ההליך לפני בית משפט קמא בהיות אותו מסמך צוואה שנערכה על ידי המנוח, וכי זו משקפת את
23 רצונו הכן והאמיתי וכמי שנערכה כדן.

24
25 בהקשר אחרון זה, ומפאת חשיבותם של הדברים, בהיותם אלה המעצבים את גדר
26 המחלוקת- הפלוגתות השונות לפני בית משפט קמא, ולאלה השלכות על נטל השכנוע והבאת
27 הראיות כפי שאבהיר בהמשך, שבתי ועיינתי עיין היטב בתיק בית משפט קמא ולא מצאתי כי
28 המערער הודה בדרך זו או אחרת בחתימת המצווה על הצוואה, או כי הוא מתגדר אך ורק בטענות
29 המצטמצמות לכדי שיהוי בהגשת הבקשה לביטול צו הירושה או טענות הנוגעות לנסיבות גילויה. רק
30 למען ההמחשה אביא להלן מקבץ אמירות וטענות שהעלה המערער לפני בית משפט קמא כנגד אותו
31 מסמך-צוואה, שאין משמעותן אלא כפירה באמיתותה:

32
33 - בכתב "טענות בכתב מטעם הנתבע 1": (כתב הטענות שהגיש המערער לפני בית משפט
34 קמא המהווה תשובה לבקשה לביטול צו ירושה והתנגדות לקיום הצוואה) נאמר:

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 13-10-39186 ח' נ. ח' ואח'

תיק חיצוני:

- 1 בסעיף 15 "לפיכך, הנתבע יטען כי ... כמו כן צו הקיום (הכוונה לצו קיום ככל שיינתן
2 ביחס לאותה צוואה – ס' ג') נגוע בשיהוי ניכר הפוגע בנתבע וביתר היורשים... וגורם
3 לנתבע נזק ראייתי רציני היות ואין בכוחו עוד להוכיח כי נפלו פגמים בצוואה בדבר
4 עצם עשייתה או בעריכתה או שמא המנוח חסן היה במצב נפשי או רפואי בלתי כשיר
5 בזמן שחתם על הצוואה".
- 6 בהמשך בסעיף 16 טוען: "האמור לעיל מקבל משנה תוקף לנוכח העובדה כי שני העדים
7 לצוואה כבר הלכו לעולמם, דבר אשר פוגם בכוחו של הנתבע להוכיח כי נפלו פגמים
8 בעריכת הצוואה, אם בכלל, ובאשר לעצם קיומה של הצוואה ולמצבו הנפשי והרפואי של
9 המצווה וכן בכלל לגבי נסיבות עריכתה של הצוואה".
- 10
- 11 - המערער הקדיש פרק שלם בכתב טענותיו האמור, אותו הכתיר "הפרק השני – ספק
12 באמינות ובאמיתות הצוואה כמכשול נוסף לאי קיומה".
- 13
- 14 - גם בתצהיר עדותו הראשית טען מפורשות בסעיף 17 דברים אלה: "לבסוף, הריני
15 להצהיר כי למיטב ידיעתי המנוח אבי לא הניח אחריו צוואה כלשהיא וכי הצוואה
16 שנשלפה על ידי התובעים לאחר יותר מ-14 שנים לא נערכה על ידו ואינה משקפת את
17 רצונו".
- 18
- 19 4. ויודגש כבר כאן: לפני בית משפט קמא לא נשמעו עדויות וראיות אודות נסיבות עריכת
20 הצוואה, וזאת מן הטעם הפשוט שהעדים לעריכתה אינם עוד בינינו, כך גם המנוח ס' ז"ל, בנו של
21 המצווה ואביו של המשיב 1, אשר לדידם של המשיבים היה בסוד העניינים ושימש יד ימינו של
22 המנוח ובמשרדו שמר את הצוואה, ללא ידיעת מי מהצדדים כולל המשיב 1. גם לא נשמעו עדויות
23 וראיות חיצוניות אחרות על רצונו של המנוח לערוך צוואה וכיצד ביקש לחלק את עזבונו, או ראיות
24 אחרות מהן ניתן להבין כי ביקש לערוך צוואה לפני עדי הקיום. העדויות התמקדו בנסיבות גילוי
25 הצוואה במשרד המנוח ס'; מועד הגילוי – ימים ספורים לפני הגשת בקשת הביטול ב-1/11; במצבו
26 הבריאותי של ס' ז"ל בתקופת הביניים ממועד פטירת המנוח ועד למועד פטירתו, בעטיו לא התאפשר
27 לו להתנגד למתן צו הירושה או להודיע כי הוא מחזיק בצוואה של אביו – המנוח.
- 28
- 29 כאן ראוי להטעים. גרסת המשיבים היתה כי לא ידעו אודות הצוואה, לא ידעו כי המנוח ערך צוואה
30 וכי הדבר התגלה להם במפתיע. מכאן, ומשלא ידעו עליה דבר, הרי שבעקבות פטירתם של עדי
31 הקיום והמנוח ס', לא עמדו לרשותם ראיות לעצם נסיבות עריכת הצוואה או ראיות אחרות שבכוחן
32 לשפוך אור על אלו.
- 33 לראיות כאלה נודעת חשיבות רבה במקרה כגון זה, גם אם אינן נוגעות במישרין לנסיבות עריכת
34 הצוואה ממש, הרי הן יכולות להצביע על רצונו של המנוח לערוך צוואה, ורצונו לצוות כפי שהורה

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 13-10-39186-ח' נ. ח' ואח'

תיק חיצוני:

1 לכאורה בצוואתו, אשר מבוקש כעת קיומה. כל העדויות שנשמעו מטעם המשיבים התמקדו אך
2 בנסיבות גילוי הצוואה לאחר שנים רבות במשרדו של ס' ז"ל.

3
4 יש לזכור: כשמדובר בצוואה עסקינן במסמך שאינו יציר הרגע שבו היא נערכה, אלא שהיא
5 תוצר של מחשבה תחילה, שבסופה מקבל המצווה החלטה כיצד תראה צוואתו ומי יהנה מעזבונו. רק
6 משבא המצווה להוציא החלטה זו אל הפועל הוא פונה לעורך דין, לרשות מוסמכת או לגורם אחר,
7 מעלה לפנייה את רצונו לפני שעורך את הצוואה, אלה רושמים פרטי רצון המצווה, מקבלים פרטים
8 של הנהנה/ים, לרבות מספר תעודת זהותם, ולאחר מכן מעלים את הרצון על הכתב. אוסיף גם כי
9 עורך הצוואה (בדרך כלל עורך דין - אך במקרה שלנו לא ברור אם נערכה לפני עורך דין ובסיועו, אך
10 ברור כי היה כאן גורם מתערב שהדפיס את הצוואה ונקרא לו לצורך העניין "עורך הצוואה" להבדיל
11 מהמצווה), אמון על קיום פגישה בתנאים שמתווה הדין, ללא נוכחות נהנים, ללא מעורבותם של
12 אלה או של אחרים, ורק לאחר מכן מועלה רצון המצווה על הכתב בצורה מסודרת. הנוסח מועבר
13 לעיונו של המצווה, ולחלופין מוסבר בפניו, והוא מעיר את הערותיו, ככל שישנן, ורק לאחר מכן הוא
14 מאשר את הצוואה וחותם עליה לפני עדי הקיום.

15
16 5. אלה הן, בקצירת האומר, העובדות המרכזיות הצריכות לערעור זה, כאשר המערער סבור
17 כי טעה בית משפט קמא בקביעותו השונות וכי היה עליו לדחות את הבקשה לביטול צו הירושה
18 בעוד שהמשיבים מצדדים כמוכן בפסק דינו של בית משפט קמא.

טענות הצדדים

19
20
21
22 6. לא מצאתי להתעכב על כל טענות הצדדים במסגרת ערעור זה.

23
24 כפי שסיכמתי לעיל, המשיבים מצדדים בפסק דינו של בית משפט קמא על קביעותיו וממצאיו
25 השונים בעוד שהמערער סבור כי טעה בית משפט קמא ביישמו הוראות סעיף 72 לחוק, בקבלו את
26 גרסת המשיבים בדבר נסיבות גילוי הצוואה ועוד. מבין הטענות השונות מצאתי להתמקד באלה
27 שנסובו סביב קביעת בית משפט קמא לפיה הצוואה דן היא צוואתו הכשרה של המנוח ויש לקיימה.

28
29 בהקשר זה, טען המערער, לפנינו ולפני בית משפט קמא, כי נגרם לו נזק ראייתי רציני ביותר משלא
30 נתאפשר לו לחקור עדי הקיום, לברר אם צוואת אמת לפנינו, לברר ולהוכיח קיומם של פגמים
31 בעריכתה ועוד, כאשר די באלה כדי להקים עילה וטעם מספיק לדחיית הבקשה לביטול צו הירושה,
32 משאין לקבל את הצוואה כצוואה בת קיום.

33
34 7. באשר למותר טענות המערער, המלין על קביעות עובדתיות שקבע בית משפט קמא ועל
35 המסקנות שגזר וגיבש מאותן קביעות, וככל שהשגותיו נוגעות לנסיבות גילוי הצוואה (מועד גילויה,

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 13-10-39186 ח' נ. ח' ואח'

תיק חיצוני:

מקום גילוייה, אי ידיעת המשיבים דבר קיומה, מצבו הבריאותי ותפקודו הקוגניטיבי של ס' ז"ל והבאתה בהזדמנות הראשונה לפני בית משפט, הרי שדין של אלה להידחות.

לא מצאתי טעות בקביעותיו העובדתיות של בית משפט קמא באשר לנסיבות גילוי הצוואה, המושתתות על ממצאי מהימנות, הערכת עדויות ושלל החומר הראייתי שהוצג לפניו. יש לזכור כי אין זה מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בממצאי מהימנות ובקביעות עובדתיות של הערכאה הדיונית, אלא במקרים חריגים בהם מתקיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות זאת או כאשר הגרסה העובדתית שהתקבלה אינה עומדת במבחן השכל הישר. הטעם להלכה זו נעוץ בכך שלערכאה הדיונית יתרון על פני ערכאת הערעור כמי שהתרשמה מהעדים ומדבריהם באופן ישיר (ראו: [ע"א 10225/02 פרץ נ' פרץ בוני הנגב אחים פרץ בע"מ](#), תק' על' 2004 (1) 288, פסקה 3 (2004)).

8. מכאן ואילך נקודת המוצא תהא כי ככל שלפנינו צוואת אמת, זו שנערכה כדין, הרי שעלה בידי המשיבים להוכיח את שני התנאים שמציב סעיף 72 לחוק לשם ביטול צו הירושה וקיום הצוואה. כאן יובהר, ועל כך ארחיב בהמשך, כי במקרה דנן יש לקרוא לתוך שני תנאים מצטברים אלה, את התנאי לפיו צוואת אמת לפנינו.

9. ועתה לשאלה המרכזית, האם לפנינו צוואת אמת בת קיום?

דיון והכרעה

נטל השכנוע – חובת הראיה, על מי?

10. מפאת חשיבותה של סוגיה זו ומרכזיותה בדיני צוואות בכלל, ובמקרה דנן בפרט, אתעכב עליה קמעה. תחילה אפנה לאותם מקרים בהם מוגשת בקשה לקיום צוואה ומנגד מוגשת התנגדות לקיומה, מבלי שקדם לבקשה זו צו ירושה או צו קיום אשר ביטולם מבוקש על פי [סעיף 72 לחוק הירושה](#).

יש להבדיל בין נטל הבאת הראיות- השכנוע לבין נטל ההוכחה. האחרון תמיד נותר רובץ לפתחו של התובע המעוניין באותן תוצאות וסעדים להם עתר. לעומת זאת, נטל הבאת הראיות לא תמיד הולך אחר יוזם ההליך, כך שייטכנו מקרים בהם הנתבע דווקא הוא שיפתח בהבאת ראיותיו. כך למשל, נתבע המודה בעובדות המקימות עילת התביעה, כולן ללא שיוור, עליו לפתוח בהבאת ראיותיו.

11. כלל ידוע הוא במשפטי צוואות כי מקום ולא נפל פגם או חסר בצורתה של צוואה, כי אז על המתנגד מוטל נטל השכנוע והוא זה הפותח ראשון בהבאת ראיותיו. כך למשל [בע"א 484/85 ציפורה](#)

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 13-10-39186 ח' נ. ח' ואח'

תיק חיצוני:

1 צוקר נ' לואיזה שמרי, פ"ד מב(1) 441, 442 (1988) נפסק כי בהעדר טענה לקיום פגם בצוואה לרבות
2 פגם בנוגע להצהרת המצווה בפני עדים אין צורך להעיד את העדים שהמנוח "הצהיר בפניהם עובר
3 לחתימתו שזו צוואתו" (ראה גם ע"א 2098/97 בוסקילה נ' בוסקילה, פ"ד נה(3) 837 (2001), ע"א
4 130/77 עוזרי נ' עוזרי, פ"ד לג(2) 346 (1979)).

5
6 כך גם נפסק בע"א 706/76 צארום נ' גורן פ"ד (לב) 548, 550:

7
8 "מן הראוי להדגיש כי היום עומדת צוואתו של אדם שאינה לוקה בפגם שבצורה בחזקת כשרות
9 והמתנגד לקיומה עליו הראיה."

10
11 על כך חזר בית המשפט העליון בע"א 587/85 שטרק נ' מדינת ישראל פ"ד מא(3) 227, 233 (1987):

12
13 "בצוואה לא היה כל פגם בצורה או כל פגם אחר הפוסל את תוקפה מבחינת צורת עריכתה
14 החיצונית. נטל ההוכחה בדבר קיום פגמים בצוואה – רבץ על המערערת שהתנגדה לקיום
15 הצוואה".

16
17 מכלל זה למדים כי בהתקיים פגם או חסר בצורתה של צוואה, כי אז נטל הבאת הראיה מוטל על
18 המבקש קיומה (ראה גם פרופ' שי שילה, "פירוש לחוק הירושה תשכ"ה-1965") (הוצאת נבו).

19
20 כלל זה מתחייב גם לאור הוראת סעיף 25 לחוק הירושה, משזה מורה כי על מבקש קיום הצוואה
21 לשכנע את בית המשפט כי למרות הפגם או חסר שנפל בצוואה בפרט מן הפרטים או בהליך מן
22 ההליכים המפורטים בסעיפים 19, 20, 22 או 23 (הליכים או פרטים בצוואה בכתב יד, בעדים, בפני
23 רשות או בעל פה) או בכשרות העדים, הרי יש לקיימה ובתנאי כי לא היה לבית המשפט ספק כי היא
24 משקפת את רצונו החופשי והאמיתי של המצווה. כל זאת כמובן רק לאחר שהצוואה מקיימת אחר
25 מרכיבי היסוד, אשר בהעדרם אין בפנינו צוואה, ואלה אינם ניתנים לתיקון או ריפוי על פי סעיף 25.
26 לענייננו שלנו, הרי בצוואה בעדים "מרכיבי היסוד" הם שניים: הצוואה בכתב והמצווה הביאה בפני
27 שני עדים.

28 בשל קוצר היריעה לא מצאתי להתעכב על שלל האפשרויות והמקרים שבמסגרתם הכירה הפסיקה
29 בהעברת נטל הראיה מהמתנגד למבקש קיום הצוואה, גם בהעדרו של פגם או חסר בצורה. כך למשל,
30 במקרים בהם "הנסיבות האופפות את המקרה מצביעות על קיומה של תלות אדם אחר בזולתו
31 שהיא כה מקיפה ויסודית..." (ע"א 423/75 בן-נון נ' ריכטר, פד לא (1) 327 (1976)).

32
33 12. ובחזרה למקרה שלפנינו. הצוואה ערוכה בשפה הערבית, מודפסת על פני עמוד אחד ולא
34 נספת, אף הוא מודפס. היא נושאת חתימה שלכאורה היא חתימת המנוח ועוד אישור של שני עדים,
35 כאשר האישור ערוך כדין ושניהם חתומים שם. באישור נכתב (בתרגום מערבית): "אנו החתומים

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 13-10-39186-ח' נ. ח' ואח'

תיק חיצוני:

1 מטה... ת"ז ... מכפר ג', ... ת"ז ... מכפר ג' מעידים בזה כי המצווה הנ"ל חתם צוואתו הנ"ל אחרי
2 שקרא אותה וזאת בנוכחותנו בהיותו במלוא הבריאות וההכרה ואנו מצהירים בזה כי אין לנו
3 אינטרס או טובת הנאה בעיזבון המצווה והוא ביקש מאיתנו להעיד על נכונות חתימתו על צוואה זו
4 ואנו חותמים בזה כעדים...". בסעיף 3 לצוואה נאמר (בתרגום מערבית): "אני מצווה את כל רכושי
5 הרשום ברשימה המצורפת לצוואה זו לילדי הנ"ל בהתאם למנה כמצוין ברשימה המצורפת בצוואה
6 זו". כאמור, לצוואה נספח - טבלת חלוקה של חלקות מקרקעין רבות, כ-15 חלקות, אף היא
7 מודפסת שנושאת כותרת (בתרגום מערבית): "רשימת הרכוש המצורפת לצוואת ח' ס' ח'
8 5/11/1994". בתחתית העמוד מופיעות שלוש חתימות, זו לצד זו, מתחת למקום המיועד לחתימת
9 העדים וחתימת המצווה ולפי הסדר הבא:

10 "חתימת העד חתימת העד חתימת המצווה".

11 נספח זה אין בו את אותו אישור של העדים כפי שנעשה בצוואה, אלא רק חתימתם וחתימת
12 המצווה.

13 13. ניתן לגרוס, ואינני קובע מסמרות, כי במקרה דנן כשהנספח – טבלת החלוקה, וזו מהווה
14 עיקר הצוואה, ומשהיא נערכה בדף נפרד הרי העדר אותו אישור של עדים לעומת העמוד הראשון,
15 מהווה פגם על פי סעיף 25 וסעיף 20 לחוק הירושה. על כן, על המשיבים היה לשכנע את בית משפט
16 קמא כי הצוואה משקפת את רצונו האמיתי והחופשי של המצווה כשרף ההוכחה והשכנוע הנדרש על
17 פי סעיף 25 הנוקט לשון "ולא היה לבית המשפט ספק כי היא משקפת ... " הוא גבוה, בדומה
18 לזה שבמשפט הפלילי (ראה [ע"א 2098/97 בוסקילה נ' בוסקילה](#), פ"ד נה(3), 837 (2001) וכן דעת
19 המיעוט שם של השופט ריבלין שדרש דרגת שכנוע גבוהה מזו שבמשפט פלילי). משכך, על המשיבים
20 היה לפתוח בהבאת ראיותיהם ולהרים נטל כבד זה, אך כזכור, מטעם המשיבים לא הוצגו ראיות
21 ועדויות בנוגע לנסיבות עריכת הצוואה. אי לכך, לא היה מקום להורות על קיום אותה צוואה. עם
22 זאת, לצורך דיוננו זה, לא ראיתי להתעכב על סוגיה זו, למרות שהמערער העלה טענה זו בבית משפט
23 קמא וגם לפנינו, ומוכן אני שלא לראות בהעדר האישור על גבי הנספח כפגם או חסר.

24 עמדתי זו נגזרת היא מהתוצאה אליה הגעתי, לפיה דין הערעור להתקבל וכי שגה בית משפט
25 קמא משהורה על קיום הצוואה, וזאת מטעמים אחרים, גם כאלה הקשורים במישרין בשאלה על מי
26 מוטל נטל הראייה במקרה דנן.

27 **נטל הראייה בבקשה על פי סעיף 72 לחוק**

28 14. במקרה שלנו ביקשו המשיבים לבטל צו ירושה שניתן לפני למעלה מעשור ממועד הגשת
29 בקשת הביטול. [סעיף 72\(א\) לחוק הירושה](#) קובע כי:

30 "נתן רשם לענייני ירושה או בית משפט צו ירושה או צו קיום, רשאי כל אחד מהם, לגבי
31 צווים שנתן, לפי בקשת מעוניין בדבר, לתקנם או לבטלם על סמך עובדות או טענות שלא היו בפניו

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 13-10-39186-ח' נ. ח' ואח'

תיק חיצוני:

1 בזמן מתן הצו; ואולם ראה רשם לענייני ירושה שלא להיזקק לעובדה או לטענה שהמבקש יכול
2 היה להביאה לפני מתן הצו, או שיכול היה להביאה לאחר מכן ולא עשה כן בהזדמנות הסבירה
3 הראשונה, יעביר את הבקשה לבית המשפט."

4
5 15. על המבחנים שמציב סעיף זה נאמר הרבה. סעיף זה מאפשר לבית המשפט לסטות מכלל
6 סופיות הדיון, אם כי מותר לכך פתח צר ביותר, ועל כך אומר בית המשפט העליון [בע"א 601/88](#)
7 [עזבון רודה ז"ל ואח' נ' שרייבר פ"ד מז\(2\), 441, 459 \(1993\)](#) :

8
9 "אכן מלשון הסיפא של סעיף 72(א) עולה, כי בית המשפט אינו חייב לדחות בקשה המוגשת לפי
10 סעיף זה אף אם הוגשה שלא בהזדמנות סבירה הראשונה, ונתון לו שיקול דעת בכגון דא. יחד עם
11 זאת, ראוי כי ההזקקות לבקשות המוגשות באיחור לא תיעשה על דרך השיגרה, כי הדבר ייעשה
12 על יסוד שיקולים ענייניים ומבוססים (ראה ג' טדסקי, "היורש הנחזה" עיוני משפט יג'
13 (תשמ"ח-מט) 9, 15), אשר יביאו בחשבון את חומרת הפגיעה בכל אחד מהצדדים עקב שינוי הצו
14 המקורי (או אי שינויו) ואת הקושי אשר עלולה ההשתהות בהגשת הבקשה לתיקון לגרום בבירור
15 זכויות הצדדים..."

16
17 16. באשר לאמות המידה להפעלת סמכותו של בית המשפט לתקן או לבטל צו ירושה נאמר כי
18 בגדרי אלה על בית המשפט להביא במסגרת שיקוליו את מידת האיחור בהגשת הבקשה ובהבאת
19 העובדה או הטענה החדשה שלא הונחה קודם בפני בית המשפט או הרשם משניתן צו הירושה וצו
20 הקיום.

21 כמו כן, על בית המשפט לשקול ולבחון הסברו של המבקש לאיחור בהגשת הבקשה ואת מידת
22 הסבירות של הסבריו אלה כשם שעליו גם לבחון האם בעטיו של אותו איחור נוצר קושי לברר את
23 עובדות המקרה לאשורן ([ע"א 516/80 לשינסקי נ' הנאמן על נכסי החייב מנפרד לשינסקי](#), פד"י
24 לו(4) 337 (1982)).

25
26 בע"א 4440/91 [טורנר נ' טורנר פ"ד מז\(2\), 436 \(1993\)](#), ובהתייחס לשאלה מתי יפעיל בית המשפט
27 את שיקול הדעת כדי לשים מחסום לדיון מחודש, שב בית המשפט העליון להלכת לשינסקי הנ"ל
28 בקובעו כך:

29
30 "התשובה לשאלה, מתי יפעיל בית המשפט את שיקול הדעת כדי לשים מחסום לדיון מחודש,
31 תלויה בנסיבותיו של כל מקרה. אולם כעיקרון ניתן לומר, כי על בית המשפט לתת דעתו, בין היתר,
32 למהותה, לטיבה ולמשקלה הלכאורי של העובדה או של הטענה החדשה, וכן לגורמים עליהם עמד
33 השופט בך [בע"א 516/80 לשינסקי נ' הנאמן על נכסי החייב מנפרד לשינסקי](#) [1]. בעמוד 346
34 (שהתייחס אמנם לנוסחו הקודם של הסעיף), דהיינו:

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 13-10-39186-ח' נ. ח' ואח'

תיק חיצוני:

- 1 א. מידת האיחור בהגשת הבקשה ובהבאת העובדה והטענה החדשות לפני בית המשפט.
2 ב. מהו הסברו של המבקש לאיחור בהגשת הבקשה, ומהי מידת הסבירות או אי הסבירות של
3 הסבר זה.
4 ג. האם בעטיו של האיחור נוצר קושי לברר את עובדות המקרה לאשורן, ובמיוחד, האם השהיית
5 הבקשה מקשה על אחד הצדדים המעוניינים בעזבון בהבאת חומר ראיות לפני בית המשפט
6 לביסוס טענותיו." **לביסוס טענותיו."**
7
8 17. כפי שאמרתי קודם, נקודת המוצא בדיון שלנו תהא כי הצוואה בעטיה מבוקש ביטול צו
9 הירושה התגלתה באותן נסיבות להן טענו המשיבים, אלא שברי, כי אין בכך די כדי להובילנו
10 למסקנה שיש לקיימה.
11
12 בית המשפט קמא מציין בפסק דינו כי בבואנו ליישם את הוראת סעיף 72 לחוק יש לשקול גם שני
13 שיקולים נוספים, קשורים ורלבנטים והם אלה:
14 א. מה טיבה, מהותה ומשקלה הלכאורי של העובדה החדשה שמצדיקה לטענת המבקשים את
15 ביטול צו הירושה?
16
17 ב. האם השהיית הגשת הבקשה מקשה על אחד הצדדים המעוניינים בעזבון בהבאת חומר
18 ראיות לפני בית המשפט לביסוס טענותיו, כמתחייב על פי הלכת לשינסקי?
19
20 18. סבורני כי יישום הוראת סעיף 72 ייעשה לרוב בשני שלבים; הראשון, בחינת טיבה, מהותה
21 ומשקלה **הלכאורי** של העובדה החדשה. רק אם בכוחה של עובדה לכאורית זו, אילו הייתה מובאת
22 לפני בית משפט או הרשם לענייני ירושה קודם למתן הצו, כדי לגרום בהכרח למתן צו שונה, כי אז
23 יבחן בית המשפט קיום שאר הדרישות. הדבר משול לקיומה של עילה לכאורה, שבהעדרה יש
24 להורות על סילוקה של תובענה על הסף. בתנאי זה עמדה בקשת הביטול דנן. מכאן ואילך וכפי
25 שצינתי בפרקים קודמים יש לבחון את שאר התנאים וביניהם האם יש לקבל את אותה טענה או
26 עובדה שלא הובאה קודם ככונה. במקרה דנן יש לברר את אמיתות הצוואה. עד לנקודה זו הרי
27 שאין חולק כי נטל הבאת הראיה מוטל על מבקש הביטול.
28
29 19. ועתה עולה השאלה על מי מוטל נטל השכנוע והבאת הראיה במקרה זה בנוגע לאמיתות או
30 אי אמיתות הצוואה? מי יפתח ראשון בהבאת ראיותיו בסוגיה זו, האם על המבקש ביטול הצו וקיום
31 הצוואה להניח ראשון לפני בית משפט ראיות משכנעות בדבר היות הצוואה צוואת אמת או על הצד
32 השני המצדד בצו שניתן בעבר ומתנגד לקיום הצוואה? האם הגשת בקשה לביטול צו ירושה על פי
33 סעיף 72 לחוק בעטיה של צוואה שהתגלתה מחזיר אותנו לנקודה שקדמה למועד מתן צו הירושה
34 נשוא בקשת הביטול, או שמא נטל הבאת הראיה נותר במקרה זה על אותו מבקש, המעוניין בביטול
35

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 39186-10-13 ח' נ. ח' ואח'

תיק חיצוני:

1 הצו וקיום הצוואה? האם אותם כללים בדבר חזקת הכשרות בהעדר חסר או פגם בצורתה של
2 הצוואה מכתביבים לנו גם כאן את סוגית הנטלים?
3

4 מבלי לקבוע מסמרות, סבורני כי במקרה כגון זה נטל השכנוע נותר מוטל על שכמי המבקש
5 - המשיבים במקרה דנן. על המשיבים היה לשכנע את בית המשפט בכל העובדות הצריכות לבקשתם
6 והדרושות לשם הצלחתה, ועיקר הוא, כי לפנינו צוואת אמת. על אלה היה להתאמץ ולהציג בפני בית
7 משפט ראיות רלבנטיות בדבר אמיתות הצוואה וככל שעלה בידם להרים נטל הראיה הנדרש, כאשר
8 בצוואה שחזקת הכשרות חלה עליה, מדובר בנטל קל ביותר (דרך זימון עדי הקיום למתן עדות),
9 הנטל היה עובר לצד השני.

10
11 ויוטעם: כל עוד לא הוכרז על הצוואה כבת קיום, צו הירושה עומד בעינו. לא העובדה שנתגלה מסמך
12 הנחזה כצוואה היא זו שמחזירה אותנו לנקודה ההתחלתית שלפני מתן צו הירושה, ובשלה מורים
13 על ביטולו, אלא גילוי צוואה בת תוקף.

14
15 ניתן כמובן לגרוס גם אחרת ולמצוא קווי דמיון בין בקשה והליך על פי [סעיף 72 לחוק](#)
16 [הירושה](#) לבין הליך על פי [תקנה 201 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984](#), לביטול החלטה על
17 פי צד אחד. יתכן ויהא נכון ליישם את אותם כללים על פי תקנה זו בבואנו לבחון בקשה על פי סעיף
18 72 לביטול או תיקון צו ירושה או צו קיום צוואה, ולבחון בשלב ראשון, את כוחה הלכאורי של אותה
19 ראיה או עובדה שלא הובאה לפני מתן הצו. רוצה לומר, כי בבקשה על פי סעיף 72 לחוק, על מבקש
20 הביטול או התיקון להראות סיכויי הצלחה לכאורה בלבד. תימוכין לדעה זו ניתן למצוא גם באותה
21 פסיקה עליה עמדתי קודם ביחס לתנאים שמציב סעיף 72 לחוק, לרבות זו שבפרשת טורנר הנ"ל.

22
23 אלא שבמקרה שלנו לא ניתן לייחס לכך חשיבות רבה. בין אם כך ובין אם אחרת, התוצאה
24 המתחייבת חד היא-אין לקיים את הצוואה, ובית משפט קמא טעה בקובעו אחרת כשם שטעה
25 בקביעתו כי הצוואה עומדת בדרישת סעיף 20 לחוק, וכי בשל כך על המערער שטען כנגד כשרותה
26 הנטל להוכיח טענותיו וכי לא הרים נטל זה. ומדוע?

27
28 ראשית, סבורני כי במקרה בו עדי הקיום הלכו לבית עולמם הרי שעל מבקש קיום הצוואה
29 להתכבד ולהציג ראשון לפני בית משפט, ראיות בדבר נסיבות עריכתה ואמיתותה וכי נעשתה כדין.
30 אמנם, הצוואה נחזית ככשרה, אך חזקה זו חדלה מן העולם עם פטירת עדי הקיום. חזקת הכשרות
31 קמה באותם מקרים שעדי הקיום עודם בחיים כי אז לא נדרש מבקש הקיום לזמנם בעצמו וניתן
32 לומר כי על המתנגד לדאוג לזימונם ולבקש לחקרים.

33
34 אמנם, פטירת עדי הקיום אינה בגדר "פגם" או "חסר" בצורתה של צוואה על פי משמעותם
35 של אלה לפי [סעיף 25 לחוק הירושה](#), זאת בשים לב להוראת סעיף 20 העוסקת בצוואה בעדים.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 13-10-39186-ח' נ. ח' ואח'

תיק חיצוני:

1 הצוואה שלפנינו לא רק שלכאורה מקיימת את **מרכיבי היסוד** בצוואה בעדים כדרישת סעיף 25
2 לחוק (הצוואה בכתב והמצווה הביאה בפני שני עדים), אלא שהיא מקיימת גם את הדרישות
3 הצורניות שמציב סעיף 20 לחוק. הצוואה נערכה לכאורה לפני שני עדים והיא בכתב; היא נושאת
4 תאריך ונחזית כחתומה בידי המצווה שחתם בפני שני העדים לאחר שהצהיר בפניהם שזו צוואתו;
5 העדים אישרו בחתימת ידם על פני הצוואה שהמצווה הצהיר וחתם כאמור.
6
7 אלא שכאמור, בשונה מצוואה בה עדי הקיום זמינים, ופתוחה הדרך לפני המתנגד לקיום
8 הצוואה לזמנם, לחקרים, לברר דרכם כיצד נערכה הצוואה, הרי שעדי הקיום במקרה שלנו הלכו
9 לעולמם. סבורני כי בנסיבות אלה יש להשוות בין מעמדה של זו לבין מעמדה של צוואה שנפלו בה
10 פגמים צורניים, ולדרוש לשם קיומה עמידה באותה רמת שכנוע על פי סעי' 25 לחוק, לאמור, כי "לא
11 היה לבית המשפט ספק כי היא משקפת את רצונו החופשי והאמיתי של המצווה".
12
13 שנית, גם אם נסבור אחרת, והצוואה דן נהנית מחזקת הכשרות, הרי על פי שתי החלופות
14 שמניתי קודם, לא ניתן היה להגיע למסקנה כי לפנינו צוואה שיש לקיים. אם נלך לפי התרחיש
15 הראשון, היינו, כי על המשיבים (מבקשי הביטול) מוטל נטל השכנוע בדבר אמיתות הצוואה הרי
16 מראש דרכם נועדה לכישלון. עדי הקיום הלכו לעולמם, המנוח סלאח אף הוא נפטר ואין בנמצא גם
17 לפי גרסת המשיבים שטענו שלא ידעו על הצוואה עד לגילויה, ולו עד אחד שיכול לשפוך אור על
18 נסיבות עריכתה.
19
20 גם לפי התרחיש השני, לפיו נטל השכנוע מוטל על המערער, הרי שנמנע ממנו בשל גילוי
21 הצוואה בשלב כה מאוחר, לזמן את עדי הקיום, או את סי' ז"ל ולחקרם על נסיבות עריכת הצוואה.
22 בהעדרם של עדי הקיום וסי' ז"ל נגרם למערער נזק ראייתי עצום, שאינו מותר לפניו כל דרך
23 להתמודד עם אותה צוואה שהתגלתה לאחרונה, לברר נסיבות עריכתה, לברר עד כמה זו נערכה על
24 פי אומד דעתו ורצונו החופשי של המצווה ועוד הרבה שאלות רלבנטיות לצורך שקילת קיומה או
25 דחייתה. בהקשר זה יש לזכור כי בדרך כלל, המידע העומד לרשות המתנגד בדבר נסיבות עריכת
26 הצוואה הינו מצומצם ביותר, פעמים אף אפסי, ואת המידע הוא דולה מעדי הקיום ועדים אחרים.
27 אמנם, בית משפט קמא קיבל את גרסת המשיבים בדבר נסיבות גילוי הצוואה ואין לומר כי
28 הנזק הראייתי הוא בעטים של המשיבים, בשל שיהוי בהגשת בקשתם. ברם, אין משמעות הדבר כי
29 בשל כך בלבד אין לזקוף נזק זה לחובתם, ואולי יותר נכון לומר במקרה כזה, כי נזק ראייתי מהסוג
30 דן אינו יכול לבוא על חשבונו של המערער.
31 הדעת נותנת, כך גם מדיניות שיפוטית ראויה, כי פטירת עדי הקיום ועדים רלבנטיים נוספים
32 אינה יכולה לגרום להגמשה או הקלה בדרישות הראייתיות, ולהעמיד את אותה צוואה בחזקת
33 כשרות ולהשוות בינה לבין צוואה שחוסה תחת חזקה זו כשעדי הקיום עדיין בחיים. מותם של אלה
34 אינו אמור להעמיד את המתנגד בעמדה נחותה מזו אילו היו עדיין בחיים. משום כך, חזקת הכשרות
35 אינה עומדת עוד לטובת צוואה כזו.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 13-10-39186-ח' נ. ח' ואח'

תיק חיצוני:

20. מודע אני לעובדה כי בשל כך יתכנו מקרים בהם אף שהצוואה צוואת אמת, לא יעלה בידי מבקש קיומה להוכיחה, בשל פטירת שני עדי הקיום ועדים אחרים. עם זאת, תוצאה זו עדיפה בעיני מאשר מתן אותו מעמד מיוחד של חזקת כשרות ממנו נהנית צוואה שלא נפלו בה פגמים או חסר בצורה. צוואה כזו אינה מותרת בפני המתנגד כל סיכוי לבחון את נסיבות עריכתה ולהוכיח צדקת טענותיו והתנגדותו, והענקת מעמד כזה פותחת פתח רחב למניפולציות בעריכת צוואות.

סוף דבר

לו דעתי הייתה נשמעת הייתי מציע לחברי לקבל את הערעור, להורות על ביטול פסק דינו של בית משפט קמא ועל דחיית בקשת המשיבים לביטול צו הירושה.

ס. ג'יוסי, שופט

כב' השופט דר' עדי זרנקין:

חברי כב' השופט ג'יוסי סקר באופן מקיף וברור את סיפור המעשה ואת שלל העניינים שיש להידרש אליהם לצורך מתן החלטה בערעור זה, ואיני רואה צורך לשוב ולפרטם.

חוששני כי באשר לתוצאה אליה הגיע חברי, על פיה דין הערעור להתקבל, וכי לא היה מקום לקיים את הצוואה מיום 5/11/94, דעתי שונה.

מתוך פסק הדין עולה, כי בית המשפט קמא נתן אמון בגרסת המשיבים, על פיה צוואת המנוח נתגלתה באקראי, כ-12 שנה לאחר שניתן צו ירושה אחר עיזבון המנוח, וזאת בין מסמכיו של הבן הבכור ס' ז"ל, אשר אף הוא הלך לבית עולמו, לאחר תקופה ארוכה שהיה בחוסר הכרה בשל אירוע מוחי שעבר.

בית המשפט אף מצא חיזוק לגרסה זו, על פיה הצוואה נתגלתה באיחור כה רב, וכי המשיבים לא ידעו על קיומה קודם לגילויה, בכך שמתוך הצוואה עולה כי החלק אותו מקבלים כל אחד מילדיו של המנוח על פי הצוואה, גדול יותר מהחלק המגיע להם בירושה על פי דין, וזאת מן

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 13-10-39186-ח' נ. ח' ואח'

תיק חיצוני:

1 הטעם שעל פי הוראות הצוואה, הרעיה אינה יורשת. בנסיבות אלו הסיק בית המשפט קמא, ונראה
2 כי מסקנתו זו הגיונית היא, כי לו ידעו המשיבים על קיומה של הצוואה קודם לכן, היו נוקטים
3 פעולה מוקדם יותר לביטולו של צו הירושה ולמתן תוקף לצוואה.

4
5 בית המשפט קבע, כי סבירה בעיניו טענת המשיבים, כי צוואת המנוח נמצאה בביתו של הבן
6 ס' ז"ל, משום היותו הבן הבכור, וככזה שימש יד ימינו של האב, ולפיכך הופקדה בידיו, אלא, שבשל
7 האירוע המוחי הקשה שעבר הבן, לא היה במצב שיכול היה לספר לאחיו, כי המנוח הותיר צוואה
8 בידיו.

9
10 אמנם, בשל מעבר השנים נפטרו אף עדי הקיום לצוואה, ולפיכך לא ניתן היה להיעזר בהם
11 על מנת לשמוע מכלי ראשון על נסיבות עריכת הצוואה, אולם בית המשפט קמא קבע כי הצוואה
12 נראית תקינה על פניה. בית המשפט לא מצא בה פגמים צורניים או אחרים שיטילו ספק
13 במהימנותה, והוא אף קבע שהיא מידתית, היא מפרטת את נכסי המנוח ואת חלוקתם בין ששת
14 ילדיו, ובנוסף קובעת, כי כל נכס נוסף יחולק בין הצדדים בחלקים שווים.

15
16 מפסק דינו של בית המשפט קמא אנו לומדים, אם כן, כי לא היה לו ספק בדבר כשרותה של
17 הצוואה, ומשעה שקיבל את גרסת המשיבים באשר לנסיבות מציאתה המאוחרת של הצוואה, קבע
18 כי אין מניעה לפעול על פי [סעיף 72 לחוק הירושה](#), ולבטל את צו הירושה שניתן, ולקיים את צוואת
19 המנוח. בעשותו כן, הוסיף וציין בית המשפט כי הוא פועל אף במסגרת הכלל, על פיו מצווים אנו
20 לקיים את רצון המת, ובלשונו של בית המשפט קמא: "צוואה משקפת את רצונו של המנוח ומשכך,
21 ובאם אין לבית המשפט ספק בדבר כשרותה של הצוואה, הרי שיש לקיימה מתוך מטרה לקיים
22 את רצון המת" (סעיף 17 בעמ' 5 לפסק הדין).

23
24 נראה לי כי מסקנתו זו של בית המשפט קמא, הינה סבירה, והיא נסמכת על התשתית
25 העובדתית שנתבררה בפניו ועל התרשמותו הישירה מן הראיות, ולא מצאתי טעם להתערב בה.

26
27 משאלו הם פני הדברים, לו דעתי תשמע, היה הערעור נדחה.

28
29
30
31
32
33

ע. זרנקין, שופט

כב' השופטת שושנה שטמר – אב"ד:

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 13-10-39186-ח' נ. ח' ואח'

תיק חיצוני:

- 1 במחלוקת שנפלה בין עמיתי להרכב, מצטרפת אני לתוצאה שאליה הגיע השופט, דר'
2 זרנקין. אבוא לנמק.
- 3
- 4 2. אף אני לא אחזור על העובדות, אותן הציג לפנינו, במסכת יסודית וסדורה, עמיתי השופט
5 ג'יוסי.
6 מעיון בקביעותיו העובדתיות של בית משפט קמא, עולה כי בית משפט קמא האמין למשיב
7 באשר לאופן גילויה של הצוואה, קבע כי לא נפלו בה פגמים צורניים, וכי המערער לא שכנע שאין זו
8 צוואתו של המנוח.
9 מקבלת אני את קביעותיו של בית משפט קמא כי על פניה של הצוואה לא עולים פגמים
10 צורניים כלשהם. לפיכך, בהתאם להלכה הנוהגת, נטל השכנוע הוא על המערער, שביקש שלא לקיים
11 את הצוואה (וראו ש' שילה, "פירוש לחוק הירושה תשכ"ה-1965" (הוצאת נבו), עמ' 232 וראו
12 למשל ע"א 2098/97 בוסקילה נ' בוסקילה, פ"ד (נה) 3) 837 וע"א 130/77 עוזרי נ' עוזרי, פ"ד לג(2)
13 (346).
14
- 15 3. אמנם חלוף הזמן הרב מאז כתיבתה של הצוואה ומאז מתן צו הירושה ועד לבקשה לקיימה,
16 יש בו כדי לפגוע, במידה מסויימת (בהתאם לנסיבות הנדונות), באפשרות של המערער לסתור את
17 הנטען באשר לאמיתות הצוואה ומה היה רצון המת ואם השתתף אביו המנוח של המשיב 1
18 בעריכתה, ברם, אינני יכולה להסכים עם חברי שבאופן כללי, בכל מקרה בו העדים לצוואה נפטרו,
19 יש להעביר את נטל השכנוע מכתפי המתנגד לקיומה של צוואה חסרת פגמים צורניים, על מי
20 שמבקש לקיימה. הפגיעה ביכולת ההוכחה בשל חלוף הזמן ומות העדים, הוא אחד מהשיקולים שיש
21 להתחשב בו, ואיננו שיקול בלעדי. במקרה שלפנינו היה מקום לתת לו משקל מכריע, לו טען המערער
22 (וטענה כזו לא מצאתי בתצהירו) שהחתימות אינן של המוריש ושל עדים, כביכול, לצוואה ולו ניסה
23 המערער לסתור את הצוואה ולא הצליח בשל חלוף הזמן: לא נטען לפנינו כי המערער ניסה לבדוק
24 את חתימת המנוח על ידי מומחה לכתב יד (ומהפרוטוקול של בית משפט קמא, עמ' 35-36, עולה כי
25 היה בידי המערער למצער מסמך אחד אחר שבו היתה חתימה של האב המוריש) או כי ניסה לאתר
26 את בני משפחותיהם של העדים, על מנת לבדוק אם יש מי שידוע פרטים על חתימתם או כי ניסה
27 לקבל חתימות אחרות של העדים על מנת להשוות עם חתימתם לכאורה המופיעה על פני הצוואה.
28
- 29 4. בית משפט קמא שקל את כל הנתונים לכאן ולכאן באשר לשיהוי שנטען עד לגילויה של
30 הצוואה. אינני סבורה שיש מקום להתערב בהם. בין היתר קבע בית משפט קמא כי הצדדים לא פעלו
31 על פי צו הירושה, פרט לחלוקת כספים בבנק, שלמעשה לא השתנתה על ידי הצוואה. השוני המהותי
32 בצוואה לעומת צו קיום הירושה היה בהקצאת החלוקות באופן פרטני לכל אחד מהבנים והוצאתה
33 של האם, שעל פי צו הירושה ירשה מחצית העזבון, מרשימת היוורשים. אינני סבורה, כאמור, כי
34 שיקוליו המצטברים של בית משפט קמא מצדיקים התערבותנו לשינוי מסקנתו.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 13-10-39186-ח' נ. ח' ואח'

תיק חיצוני:

1
2

ש. שטמר, שופטת
[אב"ד]

3
4
5

6 לפיכך הוחלט (על דעת הרוב של השופטים ש' שטמר – אב"ד ודרי' ע' זרנקין, ובדעתו
7 החולקת של השופט ס' ג'יוסי) לדחות את הערעור. כן הוחלט לחייב את המערער בהוצאות המשיבים
8 בסכום כולל של 10,000 ₪ + מע"מ (סכום זה יחולק בין המשיבים שווה בשווה).
9 ככל שהופקד עירבון בערעור, הוא יועבר למשיבים, באמצעות באי כוחם, לצורך חלוקתם
10 בין המשיבים.

11
12
13
14
15
16
17

ניתן היום, כ"ז ניסן תשע"ד, 27 אפריל 2014, בהעדר הצדדים.

שושנה שטמר, דרי' עדי זרנקין, סארי ג'יוסי

ס. ג'יוסי, שופט

ע. זרנקין, שופט

ש. שטמר, שופטת
[אב"ד]

18
19
20